

TEACH

Harmonization of Preschool Teacher
Education Curricula in Serbia

Vodič za stručnu praksu

studentata Visokih škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača

Projekat finansira
Evropska unija

Novi Sad, 2016.

Impresum

Izdavač:

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače "Mihailo Palov" Vršac
Omladinski trg 1, 26300 Vršac, Srbija
e-mail: vsvsdirektor@hemo.net
web: www.uskolavrsac.edu.rs

Tim i autori za izradu Vodiča za stručnu praksu studenata visokih škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad
Jovanka Ulić, Vesna Colić, Otilia Velišek-Braško, Anđelka Bulatović i Lada Marinković;

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače "Mihailo Palov" u Vršcu
Jelena Prtljaga, Nataša Sturza Milić i Biljana Vujašin;

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače Kruševac
Aleksandar Vasić, Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić;

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače i poslovne informatičare – Sirmijum, Sremska Mitrovica
Sladana Milenković, Gordana Mijalović i Isidora Korać

Eötvös József Főiskola Baja,
Hungary/Mađarska (EU partneri)
Manz Adelheid, Gál Márta, Kanizsai Mária

Urednik:

Otilia Velišek-Braško

Lektura i korektura:

Ivana Ignjatov Popović

Dizajn:

de:work

Štampa:

TULI, Vršac

Tiraž:

800 kom

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
37.013:373.22(036)

VODIČ za stručnu praksu studenata Visokih škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača / [Jovanka Ulić ... [et al.] ; urednik Otilia Velišek-Braško]. - Vršac : Visoka škola strukovnih studija za vaspitače "Mihailo Palov", 2016 (Vršac : Tuli). - 38 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 800. - Bibliografija.

ISBN 978-86-7372-234-4

1. Улић, Јованка

а) Високе школе за образовање васпитача - Стручна пракса - Водичи

COBISS.SR-ID 309270023

Ovaj dokument objavila je Visoka škola strukovnih studija za vaspitače "Mihailo Palov" Vršac u okviru projekta TEACH koji finansira Evropska komisija kroz TEMPUS program. Sadržaj ove publikacije i stavovi izneti u njoj isključiva su odgovornost autora i ne odražavaju nužno stavove Evropske komisije niti institucija partnera u projektu!

Sadržaj

Predgovor / <i>Autori: Jelena Prtljaga, Nataša Sturza Milić</i>	4
Uvod / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	5
1 Stručna praksa / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	7
1.1 Osnove programa stručne prakse / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	7
1.2 Integrisano-metodička praksa / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	8
1.3 Pretpostavke uspešnog ostvarivanja stručne prakse / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	8
2 Cilj i ishodi stručne prakse / <i>Autori: Isidora Korać, Slađana Milenković i Gordana Mijalović</i>	9
2.1 Cilj stručne prakse / <i>Autori: Slađana Milenković, Gordana Mijalović i Isidora Korać</i>	10
2.2 Ishodi stručne prakse / <i>Autori: Gordana Mijalović, Isidora Korać i Slađana Milenković</i>	10
3 Sadržaj stručne prakse / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	11
3.1 Okvirni pregled sadržaja stručne prakse / <i>Autori: Vlasta Lipovac, Slavica Pavličević i Katarina Tomić</i>	11
4 Uloge studenata i mentora (nastavnika i vaspitača)	13
4.1 Aktivnosti i oblici rada studenata na stručnoj praksi / <i>Autor: Vesna Colić</i>	13
4.2 Uloge i obaveze studenta u okviru stručne prakse / <i>Autor: Anđelka Bulatović</i>	14
4.3 Mentori tokom stručne prakse / <i>Autor: Otilia Velišek-Braško</i>	15
4.3.1 Uloga nastavnika mentora tokom stručne prakse / <i>Autor: Otilia Velišek-Braško</i>	15
4.3.2 Uloga vaspitača mentora tokom stručne prakse / <i>Autor: Otilia Velišek-Braško</i>	15
4.4 Komunikacija studenta i mentora / <i>Autor: Vesna Colić</i>	16
5 Dokumentacija i evidentiranje tokom stručne prakse / <i>Autor: Nataša Sturza Milić</i>	17
5.1 Samoevaluacija po završetku stručne prakse / <i>Autor: Nataša Sturza Milić</i>	22
5.2 Informalna praksa i dokumentacija / <i>Autor: Biljana Vujasin</i>	24
6 Zaključna reč / <i>Autor: Otilia Velišek-Braško</i>	27
Pojmovnik / <i>Priredili: Otilia Velišek-Braško, Vesna Colić i Jovanka Ulić</i>	28
Literatura	29
Prilozi	30

Predgovor

Publikacija *Vodič za stručnu praksu studenata visokih škola za obrazovanje vaspitača* nastala je u okviru projekta TEACH – Harmonizacija kurikuluma za obrazovanje vaspitača u Srbiji, finansiranog kroz program Evropske komisije Tempus 2013. Projekat bi trebalo da omogućiti harmonizaciju studijskih programa za obrazovanje vaspitača na četiri visoke škole strukovnih studija u Srbiji (iz Vršca, Novog Sada, Kruševca i Sremske Mitrovice) uz pomoć Zapadnobalkanskog instituta WEBIN iz Beograda i inostranih partnera – Univerziteta u Mariboru, Metropoliten Univerziteta u Mančesteru i Fakulteta strukovnih studija u Baji.

Glavni cilj projekta je da četiri pomenute visoke škole za obrazovanje vaspitača u Srbiji usaglase svoje kurikulume, čime bi omogućile lakšu mobilnost studenata, njihovu bolju obučenosť, a što bi buduće vaspitače dovelo lakše do posla. U nameri da se približimo suštini pedagoške delatnosti, koja danas nameće potrebu za refleksivnošću praktičara, preduzimamo prve korake u upoređivanju i usklađivanju sa razvijenim društvima i načinima na koje se u njima formira vaspitački kadar, a da pri tome ne ugrozimo ono što kod sebe prepoznajemo kao dobro, autentično i održivo.

Kao plod posvećenog rada na definisanju kompetencija, usaglašavanju, analiziranju i podizanju obima i kvaliteta stručne prakse studenata u okviru kurikuluma pomenutih visokih škola, nastao je ovaj priručnik koji predstavlja svojevrsni vodič kroz proces obavljanja stručne prakse za studente i sva ostala lica uključena u navedeni proces. *Vodič* je osmišljen s namerom boljeg razumevanja značaja, ciljeva, obaveza i aktivnosti u okviru stručne prakse. Osnovni cilj, koji želimo da ostvarimo ovim vodičem, je da studentima olakšamo proces obavljanja stručne prakse i da ih podstaknemo da već tokom studiranja počnu razmišljati o izgradnji svoje profesionalne karijere. *Vodič* studentima pruža jasne smernice organizovane kroz 5 poglavlja: *Osnove programa stručne prakse, Cilj i ishodi stručne prakse, Sadržaj stručne prakse, Uloge studenata i mentora, Dokumentacija i evidentiranje tokom stručne prakse* i deo posvećen priložima i dodacima za studente koji žele više. Interakcija teorijskih znanja i iskustava stečenih tokom stručne prakse umnogome će doprineti razvoju raznovrsnih kompetencija studenata, što će se u budućnosti odraziti na njihov kvalitetniji rad sa predškolskom decom i na kvalitet života uopšte.

Uvod

Stručna praksa studenata proizlazi iz sveukupnog sistema obrazovanja visokoškolskih institucija, a posebno je konkretizovana u zahtevima savremenog obrazovanja vaspitača. To znači da pravilno razumevanje funkcije stručne prakse, kao integralnog dela obrazovanja prvenstveno vaspitačkih kadrova, pretpostavlja uočavanje svih bitnih karakteristika koje odražavaju sadašnju fazu razvoja obrazovanja, obrazovnih potreba, uloga i doprinosa kadrova u pripremanju dece za životnu stvarnost (određene životne situacije, školu i učenje, socijalne odnose i tome slično). Stručna praksa je obavezan i sastavni deo nastavnog procesa na bazičnim stručnim i specijalističkim – dodiplomskim studijima. Studenti se upućuju na stručnu praksu kako bi upotpunili teoretsko znanje s praktičnim znanjem i pripremili se za budući rad, što omogućava uspešnije ostvarivanje programa studija i uključivanje u profesionalni rad. Iz toga proizlazi, da je funkcija stručne prakse pretapanje i upotreba teorijskih znanja u praktična umenja.

Navedeni razlozi utiču na to da se danas, u svetu i kod nas, stavlja naglasak na razvoj obrazovanja kao sastavnog dela sveukupnog društvenog razvoja. Ovo znači da je obrazovanje značajan resurs u svakom društvu, pa mu kao takvom treba i prići. Spoznaja svih navedenih razloga dovela je do toga da se zakorači u fazu korenitih izmena u obrazovanju (njegovim sadržajima, metodama, oblicima i organizovanosti).

1. STRUČNA PRAKSA

Poznato je da je stručna praksa oduvek bila ljudska delatnost, usmerena ka menjanju objektivne stvarnosti, s ciljem pronalaženja najpovoljnijih mogućih rešenja.

“Praksa je racionalno organizovan ljudski proces u kome čovek inače deluje na objekte stvarnosti sa svrhom da zadovolji svoje potrebe, pri čemu se javlja njegova stvaralačka svest”
(Grubor, 1994).

Navedena definicija ukazuje na to da je stručna praksa osnovna teorijsko-saznajna kategorija iz koje proizlazi da stručnjaci, organizatori stimulativne sredine za učenje, kreativci raznih obrazovnih situacija, fundamentalci raznih predmetnih oblasti, kakvi će biti budući vaspitači, moraju biti obrazovani tako da mogu stvaralački prilaziti zadacima koji ih očekuju u praksi. Savremeno koncipirana stručna praksa više nije rutinska, jer ona na svakom koraku ukazuje na potrebu za saznavanjem svega onoga što je rezultat savremenih, naučnih dostignuća, novih teorija i praktičnih rešenja. Vaspitač, kreativni stručnjak i naučnik u malom, mora znati naučno misliti i biti uveden u fundamentalne sadržaje plana i programa (logičke, metodološke i istraživačke aspekte), kao i dileme i probleme struke. On mora ovladati metodikom pedagoško-didaktičke organizacije, biti spreman da stvori stimulativnu sredinu za učenje, razumeti inkluzivnu klimu i multikulturalnost u svim njenim oblicima, a svega ovoga ne može biti bez dobro osmišljene stručne prakse. Zbog toga, pogrešno je misliti da je moguće praksu vaspitača ograničiti samo na jednostavno koncentrisane oblasti, koje su nedovoljan fundament razvoja vaspitačke struke i didaktičkih vrednosti.

1.1 Osnove programa stručne prakse

S obzirom na zadatke i programske sadržaje, te objektivne mogućnosti za programsku realizaciju, stručna praksa se može svrstati u dve osnovne varijante u programstkom okviru njenog ostvarivanja, a to su:

- a) vežbaonička varijanta i
 - b) zajednička varijanta stručne prakse kada se program ostvaruje u svim drugim institucijama, institucionalnim oblicima i preduzećima, školama, gde se i uz stručnu pomoć ostvaruje vaspitno-obrazovni program vrtića.
- Stručna praksa ostvaruje se sledećim oblicima:
1. hospitovanjem,
 2. radom u praktičnom, stručnom, pedagoško-didaktičkom, metodičkom i informatičkom okruženju,
 3. asistiranjem u obrazovnom procesu (pre, tokom ili nakon izvođenja programa) u funkciji stimulativne obrazovne klime,
 4. samostalnim praktičnim radom, pojedinačnim i timskim izvođenjem pojedinih faza ili delova vaspitno-obrazovnog procesa, te realizovanjem celovitih programa.

Stručna praksa se izvodi na temelju „Programskih osnova“, u svrhu osposobljavanja i obučavanja studenata u skadu sa vaspitno-obrazovnim programom predškolskih ustanova, te se realizuje zajedno sa vaspitačima mentorima i nastavnicima mentorima (profesorima visokih škola i fakulteta). Dakle, stručnu praksu treba organizovati tako da studenti učestvuju u svim etapama vaspitno-obrazovnog rada, koji karakteriše pojedine programske sadržaje i delatnosti.

Za celovito osposobljavanje studenata izuzetno je značajno

njihovo pripremanje za rad i u drugim institucijama i institucionalnim oblicima značajnim za realizaciju programa vrtića. Na sve aktivnosti nadovezuje se uvođenje studenata u praksu pomaganjem pri izvođenju pojedinih zadataka predviđenog programa, uz vodeću ulogu mentora. Potom sledi vežbanje u samostalnom izvođenju određenih zadataka, da bi na kraju dominirao samostalni rad u struci i sa samostalnim aktivnostima, kao i drugim sadržajima vezanim za struku i profesionalni rad vaspitača. Za obavljanje stručne prakse za sve stručne studije, odnosno specijalističke stručne studije, imenuje se voditelj stručne prakse – mentor. On je osoba iz predškolske ustanove, a određuje ga ovlašćena osoba u dogovoru s profesorom zaduženim za stručnu praksu. Studentu, koji se nalazi na stručnoj praksi, određuje se mentor čiji je zadatak da prati i usmerava studenta u radu tokom prakse.

1.2. Integrisano-metodička praksa

Svrha integrisano-metodičke prakse, koja se odvija kroz samostalne aktivnosti studenata tokom 5. i 6. semestra, jeste konkretizacija i integracija teorijskih i metodičkih znanja koja je student stekao iz Opšte metodike vaspitno-obrazovnog rada i svih posebnih metodika. Integrisano-metodička praksa obezbeđuje studentu mogućnost da, polazeći od dečjih interesovanja, kroz samostalno osmišljanje tema, metodičkih postupaka i organizaciju vaspitno-obrazovnih aktivnosti, ostvari punu autonomiju u implementaciji i rukovođenju grupnim aktivnostima, kreiranju prostora i didaktičkog materijala. Sve ovo se odvija uz usklađivanje različitih načina učenja s različitim interesovanjima dece i njihovim psihofizičkim razvojem, a na osnovu iskustava koja je stekao hospitoivanjem i analizom rada vaspitača mentora, kao i kroz konsultacije i podršku koju dobija od nastavnika mentora.

Sadržaji integrisano-metodičke prakse uključuju: samostalno osmišljanje i programiranje aktivnosti, aktivno učešće studenata u radu Predškolske ustanove, upoznavanje s metodologijom izrade i načinima realizovanja integrisano-metodičkih projekata, upoznavanje s izgledom i strukturom izveštaja o integrisano-metodičkom projektu, kao i evaluaciju vaspitno obrazovnog rada s decom od 3 do 7 godina i samevaluaciju sopstvene prakse i ličnog profesionalnog razvoja.

Kao primer može poslužiti model integrisano-metodičke prakse koju realizuju studenti Visoke strukovne škole za

obrazovanje vaspitača u Kruševcu. Praksa se odvija kroz: radionice, igraonice, usmerene i slobodne aktivnosti dece, rad po centrima interesovanja, timski rad, istraživačke aktivnosti i druge oblike aktivnih i interaktivnih metoda rada. Fokus je na samostalnom obavljanju vaspitno-obrazovnog rada, realizovanog uz stalni nadzor vaspitača odgovarajuće vaspitne grupe i povremeni nadzor nastavnika mentora prakse i nastavnika metodika.

1.3. Pretpostavke uspešnog ostvarivanja stručne prakse

Ostvarivanje Programa stručne prakse pretpostavlja efikasno funkcionisanje svih mogućih varijanti rešenja kako pojedinačno, tako i integrisano u jednoj programskoj celini. Zbog toga program praktičnog osposobljavanja sudenata, budućih vaspitača, podrazumeva usaglašenost sledećih elemenata:

1. Predškolska ustanova – vežbaonica s posebnim pedagoškim statusom u kojoj će studenti obavljati stručnu praksu, pedagoško-metodičke i didaktičke vežbe.

2. Međusobna povezanost visokih škola sa svim centralnim predškolskim ustanovama, zavisno od opštine gde se škola nalazi. U svakoj predškolskoj ustanovi treba da se imenuje saradnik koji bi koordinirao sve aktivnosti vezane za studentsku praksu u predškolskoj ustanovi lokalne zajednice. Sa saradnicima koordinatorima bi, povremeno, trebalo obavljati stručne rezgovore. Na taj način oni se pripremaju da, s profesorima mentorima, mogu biti mentori ostalim mentorima studenata.

3. Precizno ustanovljene mogućnosti izvora znanja za sve celine programskih sadržaja koji se realizuju van same predškolske ustanove.

Dakle, samo se na ovaj način može organizovano i sinhronizovano realizovati program prakse u svim svojim pojavnim oblicima i usklađenim varijantama.

Savremeni pristup koncepciji stručne prakse podrazumeva uključivanje svih aktera neophodnih za kompletnu realizaciju stručne prakse: studenta, vaspitača mentora i nastavnika mentora. Zbog toga je neophodno razmotriti opravdanost primene Rešenja po kojem bi se u svakoj predškolskoj ustanovi imenovao jedan od vaspitača za koordinatora realizacije programa stručne prakse.

2. CILJ I ISHODI STRUČNE PRAKSE

U okviru ovog poglavlja definisani su cilj i ishodi stručne prakse. Pristup je orijentisan na ono što se od studenta, budućeg vaspitača, očekuje da zna, razume i/ili ume da uradi po završetku stručne prakse, odnosno na ishode učenja (Kennedy, 2007).

Ishodi učenja se često u stručnoj literaturi i zvaničnim dokumentima iz oblasti obrazovanja dovode u vezu ili izjednačavaju s pojmom **kompetencija**. Primetno je i da autori daju brojne različite definicije i podele kompetencija, pri čemu date dimenzije imaju različita značenja (Korać, 2014). Opredelili smo se da, u *Vodiču*, kompetencije definišemo kao dinamičku kombinaciju znanja, veština i vrednosnih stavova koje omogućavaju pojedincu da aktivno i efikasno deluje u određenoj (specifičnoj) situaciji (Pantić & Wubbels, 2010). Tako definisane, predstavljaju integraciju deklarativnog (*znanje o*), proceduralnog (*znanje kako*) i kondicionalnog (*znanje kada*) znanja (Rajović i Radulović, 2007). U svetlu rečenog, kompetentnost studenata, budućih vaspitača, podrazumeva njihovu sposobnost za kombinovanje različitih aspekata znanja i veština, kao odgovor na situacije i izazove u datom kontekstu u skladu sa vrednosnim stavovima. Ovakav pristup zapravo ukazuje da definisani ishodi stručne prakse studenata predstavljaju podršku kompetencijama i kompetentnosti studenata.

Sama koncepcija stručne prakse trebalo bi da bude zasnovana na iskustvenom učenju, učenju kroz kritičko

preispitivanje teorije i prakse, preispitivanje sopstvenih kompetencija u datom kontekstu kroz diskusiju i interakciju s vaspitačem i nastavnikom mentorom, decom, drugim studentima, kolektivom predškolske ustanove, roditeljima i sl. (Korać, 2015). U tom smislu, njen osnovni cilj jeste da osposobi studenta da samostalno procenjuje, preispituje, gradi znanje kontekstualno kroz problematizovanje i preispitivanje pedagoške prakse. Tako shvaćena stručna praksa predstavlja važnu kariku u razvoju profesionalnog identiteta studenata, budućih vaspitača.

Polazeći od činjenice da se željene kompetencije studenata progresivno razvijaju tokom inicijalnih studija (Prtljaga i sar, 2014), treba voditi računa da se i ciljevi i ishodi stručne prakse usložnjavaju iz semestra u semestar (npr. od sticanja uvida u život i rad predškolske ustanove i upoznavanja bitnih obeležja poziva vaspitača, preko sistematskog praćenja dece, upoznavanja različitih načina planiranja, ali i samostalnog osmišljanja, organizovanja, realizacije i vrednovanja integrisanih aktivnosti, osposobljavanja za saradnju s porodicom i lokalnom zajednicom i sl.). Definisan **cilj** treba da da konkretne informacije o tome šta se želi postići tokom stručne prakse i polazna je osnova za planiranje i koncipiranje procesa i izdvajanja ishoda.

U *Vodiču* je naveden **opšti cilj** stručne prakse i poželjni **ishodi**, koje treba shvatiti kao sistem uzajamno povezanih i uslovljenih znanja i veština u različitim područjima delovanja vaspitača (u domenu neposrednog rada s decom, u domenu saradnje s kolegama, porodicom

i lokalnom zajednicom, u domenu profesionalnog delovanja).

2.1. Cilj stručne prakse

Opšti cilj stručne prakse je da osposobi studenta da samostalno procenjuje, preispituje i gradi znanje kontekstualno kroz problematizovanje i preispitivanje pedagoške prakse.

Student bi, u skladu s kompetencijama koje je stekao tokom nastavnog procesa, trebalo aktivno da učestvuje u vaspitno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi, kako bi stekao iskustvo kontinuiranog neposrednog rada s decom predškolskog uzrasta i unapredio svoje kompetencije za bavljenje profesijom vaspitača.

2.2. Ishodi stručne prakse

Po završetku stručne prakse očekuje se da student:

- poznaje funkcije i organizaciju rada predškolske ustanove (vremenski raspored aktivnosti, broj grupa, broj dece unutar grupe, dokumentaciju rada vaspitača, aktivnosti dece u toku dana i sl.), kao i činioce koji određuju specifičnosti organizacije (potrebe dece, potrebe porodice, lokalne specifičnosti),
- poznaje specifičnosti redovnih, posebnih i specijalizovanih programa koji se realizuju u predškolskoj ustanovi,
- uočava, analizira i vrednuje različite uloge vaspitača,
- poznaje organizaciju spoljašnjeg i unutrašnjeg prostora predškolske ustanove i razume potrebu prilagođavanja organizacije prostora i aktivnosti različitim potrebama dece,
- procenjuje funkcionalnost fizičke sredine prema različitim kriterijumima (pedagoškim, psihološkim, zdravstvenim) i predlaže mere njihovog poboljšanja,
- primenjuje tehnike i instrumente sistematskog posmatranja i analizira podatke o razvojnim karakteristikama, potrebama i interesovanjima dece,
- uočava specifičnosti različitih pristupa planiranju vaspitno-obrazovnog rada, kao i načinu vođenja pedagoške dokumentacije,
- prepoznaje profesionalni pristup u uspostavljanju odnosa s različitim akterima vaspitno-obrazovnog

procesa,

- koncipira, organizuje, realizuje i vrednuje aktivnosti u predškolskoj ustanovi u skladu sa svojim kompetencijama, a pod mentorstvom vaspitača, i kritički vrednuje lično angažovanje,
- vrši izbor sadržaja značajnog za dečji portfolio (ilustracije, dečji radovi, anegdotske beleške),
- opisuje sadržaje i oblike saradnje predškolske ustanove, porodice, škole i društvene zajednice,
- poznaje različite strategije za efikasnu komunikaciju s porodicom i mogućnosti saradnje s lokalnom zajednicom,
- rešava situacione probleme u radu s decom uz poštovanje pravila nenasilne komunikacije i konstruktivnog rešavanja konflikata,
- primenjuje raznovrsne oblike i metode rada, kao i sadržaje posebnih vaspitno-obrazovnih oblasti (metodika) u radu s decom u cilju podsticanja razvoja i učenja predškolske dece,
- osetljiv je na individualne razlike među decom i uvažava ih u vaspitno-obrazovnom radu,
- planira i realizuje pojedine oblike saradnje s porodicom i lokalnom zajednicom,
- učestvuje u timskom radu s kolegama (studentima i vaspitačima),
- integriše znanja i veštine iz različitih vaspitno-obrazovnih oblasti i razume ih u kontekstu holističkog razvoja dece,
- vrednuje i prezentuje rezultate sopstvene prakse, kao i rezultate integrisano-metodičkih projekata.

3. SADRŽAJ STRUČNE PRAKSE

Sadržaj stručne prakse proizlazi iz definisanih ciljeva i ishoda studijskog programa, kao i kompetencija koje treba izgraditi kod studenata. Oblici ostvarivanja stručne prakse u predškolskim ustanovama su: **hospitovanje studenata** u vaspitnim grupama predškolske ustanove; **postepeno uključivanje studenata** u svakodnevne aktivnosti dece i vaspitača; **asistiranje** (pomoć vaspitaču u pripremi i realizaciji aktivnosti); **samostalno izvođenje pojedinih faza** vaspitno-obrazovnog procesa uz pomoć i nadzor vaspitača mentora; **samostalno izvođenje aktivnosti** i rad na integrisano-metodičkim projektima. Za organizaciju, praćenje i dokumentovanje stručne prakse studenata zaduženi su nastavnici mentori u Školi, kao i vaspitači mentori u predškolskim ustanovama. Stručna praksa se realizuje kontinuirano, u prvoj, drugoj i trećoj godini studija. Student na stručnoj praksi primenjuje znanja, veštine i stavove koje izgrađuje tokom pohađanja studijskog programa. Sadržaji su u skladu sa ciljevima i ishodima stručne prakse, ciljevima i ishodima studijskog programa, s Osnovama programa vaspitno-obrazovnog rada s decom predškolskog uzrasta, kao i s kontekstom življenja dece i odraslih u konkretnim predškolskim ustanovama. Stručna praksa se obavlja u okviru svih organizacionih oblika vaspitno-obrazovnog rada s decom predškolskog uzrasta. U procesu harmonizacije sadržaja stručnih praksi četiri strukovne škole za vaspitače u Srbiji, uvažene su sugestije i iskustva evropskih partnera iz Engleske, Mađarske i Slovenije. Pregled sadržaja stručnih praksi, koji je dat u *Vodiču*, ne predstavlja konačnu listu sadržaja. Svaka škola zadržava pravo da kreira sopstveni Program sadržaja stručne prakse, u skladu sa resursima u pogledu organizacije i realizacije stručne prakse, kadrovskih, finansijskih i drugih potencijala, kao i da menja, usavršava i kontinuirano radi na podizanju

kvaliteta sadržaja stručne prakse. Specifični sadržaji karakteristični za konkretnu školu daju originalni pečat planiranju, organizaciji i realizaciji stručne prakse u konkretnoj društvenoj i obrazovnoj sredini.

3.1. Okvirni pregled sadržaja stručne prakse

1. Upoznavanje studenata sa sistemom i funkcijama predškolskog vaspitanja i obrazovanja, istorijatom, osnovnim i dopunskim delatnostima, kao i opštom organizacijom rada predškolske ustanove (cilj i svrha rada predškolske ustanove; organizacija prostora – eksterijer i enterijer; broj vaspitnih grupa i broj dece; vremenski raspored aktivnosti; socijalni kontekst i socijalni odnosi u predškolskoj ustanovi; korišćenje raspoloživih sredstava i materijala za vaspitno-obrazovni rad; priprema za polazak dece u predškolsku ustanovu i njihova adaptacija).

2. Upoznavanje studenata s razvojnim i drugim karakteristikama predškolske dece i uspostavljanje adekvatnih odnosa s decom, roditeljima i vaspitačima (individualne i uzrasne razlike, potrebe i interesovanja, socio-dinamika grupe; jezičke i komunikativne sposobnosti i kompetencije; karakteristike dečjih emocija i načini ispoljavanja, temperament i karakter, frustracije i konflikti; karakteristike dečje slike sveta, svest o sebi i samopoštovanje; razvoj pojmova; mišljenja, stavovi i vrednosti dece i vaspitača).

3. Upoznavanje studenata s organizacijom procesa učenja i poučavanja u predškolskoj ustanovi (uočavanje značaja vaspitne sredine za učenje predškolskog deteta; različiti oblici učenja: aktivno i interaktivno učenje, učenje celovitih delatnosti, socijalno učenje, imitacija, sugestija, identifikacija, učenje po modelu, učenje savladavanjem uloga, kooperativno učenje u malim grupama dece;

uočavanje različitih uloga dece i vaspitača u procesu učenja; motivacija za učenje; fizičko, intelektualno, estetsko, moralno i radno vaspitanje; vaspitanje za humane odnose među polovima; obrazovanje za dečja prava).

4. Posmatranje i praćenje dece i dokumentovanje podataka o njihovom razvoju i učenju (upoznavanje studenata s instrumentima za praćenje razvoja i učenja dece: ček liste, skale procene, ankete, upitnici, portfolio s prilozima, sistematsko posmatranje, sociometrijsko ispitivanje, snimanje poteba i interesovanja dece, akciona istraživanja).

5. Aktivnosti i uloge dece i vaspitača u vaspitno obrazovnom procesu (posmatranje i uključivanje u aktivnosti dece i vaspitača, prikaz realizovanog i vrednovanje sopstvenog učešća; upoznavanje s karakteristikama vaspitačkog poziva, različitim ulogama dece i vaspitača unutar predškolske ustanove; snimanje aktivnosti na osnovu didaktičko-metodičkih zahteva; opis zadataka rada vaspitača; uočavanje, analiza i vrednovanje različitih uloga dece i vaspitača, kao i različitih vrsta aktivnosti; igra i igrolike aktivnosti, usmerena aktivnost; centri interesovanja, radionice i kreativne igraonice; stvaralačke, edukativne, pedagoške i psihološke radionice; značaj podsticanja inicijative kod dece, samostalnosti i procesa donošenja odluka; pisana priprema za metodičku aktivnost; integrisano-metodičke aktivnosti).

6. Saradnja i timski rad u predškolskoj ustanovi (partnerstvo predškolske ustanove s porodicom i lokalnom zajednicom; opis ključnih pitanja saradnje s roditeljima, školom, lokalnom zajednicom; realizacija posete porodici deteta i zapažanja; timski rad u predškolskoj ustanovi; opis procesa formiranja timova vaspitača, timske kohezije, vođa tima i timska evaluacija rada).

7. Planiranje i programiranje, praćenje i pedagoško dokumentovanje vaspitno-obrazovnih aktivnosti (poređenje i procena položaja deteta u realnom programu vaspitno-obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi u odnosu na programske dokumente; uvid u planiranje i programiranje vaspitno-obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi – Radna knjiga vaspitača; različite vrste planiranja (tematsko planiranje, po oblastima i po projektima, dnevno, nedeljno i mesečno planiranje, godišnji plan rada, realizacije i evaluacije planiranih aktivnosti s decom)).

8. Inkluzivno vaspitanje i obrazovanje (socijalna inkluzija u predškolskoj ustanovi, vaspitanje za toleranciju na različitosti, multikulturalnost i građansko vaspitanje;

dete kome je potrebna dodatna podrška u inkluzivnom programu u predškolskoj ustanovi; opis timskog rada na izradi individualnog obrazovnog plana (IOP); uloge vaspitača, roditelja i drugih članova inkluzivnog tima; postupci vaspitača u podsticanju razvoja darovitog deteta).

9. Upotreba informaciono-komunikacionih tehnologija i medijska kultura u predškolskoj ustanovi (upoznavanje studenata s obrazovnim softverom za decu predškolskog uzrasta; opis multimedijalnih sadržaja i dokumenata koje kreiraju vaspitači kao pomoć u realizaciji aktivnosti s decom; web pregledači i web pretraživači koji se koriste u radu; aplikacije za crtanje na računaru dostupne deci; savremena didaktička sredstva za rad sa predškolskom decom; uticaj medija na ponašanje dece u predškolskoj ustanovi; medijska pismenost dece i vaspitača, kritički odnos prema medijskoj produkciji i osposobljenost za analizu i interpretaciju medijskih poruka).

10. Planiranje ličnog profesionalnog razvoja, stručno usavršavanje u predškolskoj ustanovi, evaluacija i samoevaluacija studenta nakon prakse (uključivanje studenata u program stručnog usavršavanja u predškolskoj ustanovi: Stručno veće i timovi vaspitača, zajednički projekti; opis sistema stručnog usavršavanja vaspitača i procena mogućnosti razvijanja potrebnih kompetencija kod studenata; evaluacija stručne prakse i samoevaluacija ličnog angažovanja studenta u ostvarivanju postavljenih ciljeva i ishoda stručne prakse; kratak osvrt na stečeno iskustvo o organizaciji života i rada u predškolskoj ustanovi u vezi s aktivnostima i ulogama dece i vaspitača, metodama i oblicima rada, eventualnim problemima, dilemama i predlozima za bolju organizaciju i realizaciju stručne prakse).

4. ULOGE STUDENATA I MENTORA (VASPITAČA I NASTAVNIKA)

4.1. Aktivnosti i oblici rada studenata na stručnoj praksi

Savremeni pristup stručnom obrazovanju i profesionalnom razvoju ističe potrebu korišćenja savremenih metoda i oblika rada, što podrazumeva da se umesto predavanja, u većoj meri koriste posmatranja prakse vrsnih praktičara, rasprave o viđenom i postupno uključivanje u neposredni rad. Smatra se da čak ni vredni video zapisi, iako mogu biti korisni, ne mogu u potpunosti zameniti direktan kontakt s praksom! Nije dovoljno samo posmatrati kvalitetnog praktičara (poznato je da mi vidimo samo ono što znamo), tek kroz učešće i vođenje od strane iskusnog profesionalca može se početi razumeti vaspitno-obrazovna praksa.

To je povezano s kontekstualnim učenjem koje ističe značaj socijalnih procesa u učenju (a ne samo individualnih), važnost učestvovanja u praktičnim aktivnostima (za razliku od teorijskog pristupa) i posmatranja istih. Na taj način se razumevanje i učenje vežu za aktuelni kontekst u kome se događa aktivnost uz saradnju u zajednici praktičara profesionalaca.

Student se tu pojavljuje najpre kao periferni učesnik, kako bi shvatio kako zajednica funkcioniše, a potom ima ulogu mogućeg potencijalnog člana tima profesionalaca, što znači kompletno angažovanog. Pri tom, svi učesnici imaju različita znanja i umeća, što stvara uslove da stručna praksa postane prilika za profesionalni razvoj svih učesnika.

Tokom prakse je potrebno koristiti različite oblike aktivnosti u zavisnosti od ciljeva i ishoda stručne prakse

koji su u fokusu u određenom periodu njene realizacije. Navešćemo neke osnovne oblike rada i njihove mogućnosti primene. Svaki od njih ima svoje prednosti i nedostatke, koji jednim delom zavise i od specifičnosti mentora i studenata, kao i šireg konteksta u kome se praksa odvija (ustanove u kojoj se praksa odvija, uzajamnih odnosa svih učesnika, odnosa zaposlenih prema studentskoj praksi i sl.).

Posmatranje profesionalne vaspitne prakse vrsnih vaspitača praktičara za vreme rada s decom u vaspitnim grupama uvek mora biti planirano, s jasnim ciljem, da bi student znao na koji segment prakse treba da usmeri svoju pažnju (vidi prilog 1). Posebnu pažnju studenata treba usmeriti na posmatranje onoga šta vaspitači rade/ preduzimaju da bi prevazišli svakodnevne probleme na koje nailaze u praksi (na primer: veliki broj dece, različita interesovanja dece, brojna pitanja koja deca, često istovremeno, upućuju vaspitaču i sl.). Tokom posmatranja i/ili neposredno po obavljenom posmatranju, student treba da vodi beleške koje će mu pomoći u analizi viđenog (do čega je došao samostalno ili u okviru grupe studenata i mentora). Beleženje studenata tokom posmatranja prakse može biti u vidu slobodnih zabeležaka ili manje ili više strukturiranih instrumenata (u dogovoru s profesorom mentorom). Instrumenti za beleženje će povećati senzibilitet studenta za posmatranu pojavu i obezbediti relevantne podatke za postizanje postavljenih zadataka i očekivanih ishoda prakse (vidi prilog 2).

Organizovane rasprave imaju za cilj razumevanje

problema s kojima se susrećemo u praksi i razmene koje vode zajedničkom učenju. Studentima se pruža prilika da u timskoj diskusiji analiziraju, provere, preispitaju i razumeju vaspitnu praksu, da je sagledaju iz različitih perspektiva, da izvrše sintezu ranijih i novih znanja, ali i da preispitaju svoj lični odnos prema praksi, svoje implicitne vrednosti i stavove, koji su u vezi s postojećim kulturnim obrascima. Na taj način grade teoriju koja nastaje u praksi, u konkretnom kontekstu, i stiču znanja koja će biti upotrebljiva u praksi. Timski rad obezbeđuje studentima psihološku sigurnost, motiviše ih da prihvate nove ideje, omogućava razvoj socijalnih kompetencija, razvoj veština dijaloga i diskusije, veštine zajedničkog istraživanja i refleksije, zajedničkog građenja i dubljeg razumevanja svoje prakse, posebno razvoj samokritičnosti i refleksivnosti. S druge strane, organizovane rasprave studenata i mentora mogu da pruže koristan uvid za procenu socijalne kompetentnosti budućih vaspitača (njihove autonomnosti, otvorenosti, tolerantnosti i dr.).

Uključivanje u rad podrazumeva zajedničke aktivnosti studenta s vaspitačem mentorom (na primer: zajedničko planiranje dnevnih aktivnosti, zajednička realizacija aktivnosti s decom, roditeljskog sastanka i sl.). Ovaj vid aktivnosti je dobra prilika za učenje, ali i za prevazilaženje početne nesigurnosti studenta, kao i uspostavljanje dobrih odnosa i poverenja između studenta i vaspitača mentora. Takođe, to je za studente prilika da aktivnost isprate i o njoj prikupe podatke iz drugog ugla – posmatrano „iznutra“, što je sasvim druga perspektiva/dimenzija od one kada je analiziraju samo iz ugla posmatrača (ponekad nam se, dok posmatramo vrsnog praktičara kako s lakoćom obavlja svoj posao, može učiniti da bismo mi to mogli isto tako, pri čemu nam izmiče činjenica koliko je on truda i znanja morao da uloži da bi dostigao svoju izvrsnost i lakoću!).

Samostalno obavljanje aktivnosti u predškolskoj ustanovi daje studentima priliku da samostalno prate, analiziraju i procenjuju dečja interesovanja i potrebe, ali i provere svoja znanja i predstavu o detetu (da li su očekivanja koja imaju od dece realna ili nerealna, visoka ili niska, što može imati veliki uticaj na razvoj dece, podsticati ga ili sputavati). Samostalnim delovanjem u konkretnom kontekstu stiču znanja i razvijaju sposobnost korišćenja tog znanja za rešavanje konkretnih problema u praksi. Takođe, to im je prilika da izvrše sintezu novog i prethodnog znanja, da istražuju, sarađuju,

razvijaju profesionalne teorije o vaspitno-obrazovnoj praksi. Samostalno obavljanje aktivnosti u vrtiću uvek uključuje evaluaciju i samoevaluaciju rada studenta, koja podrazumeva osvešćenu aktivnost, „pogled unazad“, preispitivanje i interpretaciju brojnih segmenata neke akcije: znanja, problema, toka, rezultata... Ovo je veoma važno da bi studenti zaista razumeli konkretnu praksu i svoju ulogu u njoj, za šta im nije dovoljan individualni kontakt s praksom, već je neophodna komunikacija, razmena mišljenja i s drugim subjektima – učesnicima.

Vođenje Dnevnika prakse obezbeđuje dokumentovan pregled rada studenta od strane profesora mentora, ali i samog studenta. Ono mu pomaže da bolje uoči najvažnije aktivnosti i specifičnosti buduće profesije, kao i da stekne naviku redovnog, samostalnog i dokumentovanog rada. Takođe, omogućava studentu sticanje uvida u sopstvene načine razmišljanja o problemima vaspitne prakse, svojih jačih i slabijih strana, problema u radu, kao i ličnog napredovanja.

4.2. Uloge i obaveze studenta u okviru stručne prakse

- Pre obavljanja stručne prakse studenti su u obavezi da obave sanitarni pregled i prilikom obavljanja stručne prakse da u predškolsku ustanovu ponesu sanitarnu knjižicu, kao dokaz o zdravstvenom stanju.
- Student, sa Visoke škole za vaspitače, obavlja stručnu praksu u ustanovama s kojima je Visoka škola sklopila ugovor o saradnji u skladu s programom stručne prakse za odgovarajuću godinu studija.
- Pre početka stručne prakse, student se upoznaje sa svojim obavezama i zadacima, kao i sa pravilima ponašanja i oblačenja tokom stručne prakse koja je u obavezi da poštuje.
- Prema datom rasporedu pohađa stručnu praksu, a ukoliko je sprečen da je obavi u predviđenom terminu, u obavezi je da o tome obavesti svog nastavnika mentora i traži drugi termin.
- Tokom i nakon obavljanja prakse, student vodi Dnevnik stručne prakse u koji unosi svoja mišljenja i zapažanja i realizuje zadatke koji su predviđeni programom stručne prakse za određeni semestar.
- Upoznaje se s aktivnostima i vaspitno-obrazovnim radom u vrtiću.
- Proučava planove o vaspitnom-obrazovnom radu grupe

u kojoj student pohađa stručnu praksu.

- Upoznaje se s vođenjem dokumentacije u vrtiću, s propisima iz oblasti vaspitanja i obrazovanja koji se odnose na ustanovu.
- Uključuje se u svakodnevni život vrtića i, zajedno s vaspitačem mentorom, izvodi različite aktivnosti u vrtiću (npr. zajedničko planiranje aktivnosti u vrtiću, zajednička realizacija aktivnosti s decom, s roditeljima i sl.).
- Po obavljenoj stručnoj praksi, student dostavlja nastavniku mentoru Dnevnik stručne prakse i mišljenje vaspitača vaspitne grupe (u kojoj je bio tokom prakse) o postignućima i aktivnostima studenta tokom prakse.
- Nakon uspešno obavljene stručne prakse, student stiže odgovarajući broj ESPB bodova predviđen konkretnim studijskim programom na konkretnoj godini studija.

4.3. Mentori tokom stručne prakse

Mentor za stručnu praksu, bio to nastavnik mentor koji rukovodi stručnom praksom studenata ili vaspitač mentor u predškolskoj ustanovi, pruža stručnu podršku studentima, pomaže studentima da se prilagode u vrtiću i omogućava razvoj studenata na ličnom i na stručnom planu. Mentora treba da odlikuje otvorenost, fleksibilnost, strpljenje, empatija i adaptibilnost, kao i spremnost za prepoznavanje pozitivnih osobina i razvijanje jakih strana individue. On promovise znanja specifična za uže oblasti i šira profesionalna znanja. Podstiče zasnivanje učenja na istraživanjima sopstvene i prakse rada u instituciji. Savetuje i osnažuje studente za realizaciju efikasnijeg i kvalitetnijeg vaspitno-obrazovnog rada s decom u predškolskoj ustanovi, pruža podršku u procesu planiranja vaspitno-obrazovnog rada na osnovu posmatranja i praćenja rada studenata. Lične sposobnosti i veštine mentora podrazumevaju da ume da prepozna problemske situacije, da efikasno rešava probleme u datoj situaciji i sa ljudima. Posедуje komunikacijske veštine na visokom nivou i ume da rešava konfliktne situacije. Ume da radi timski i da uči studente timskom radu. Poseduje sposobnosti analiziranja, procenjivanja, samoprocenjivanja, vrednovanja, samovrednovanja i podsticanja. Ume da motiviše, podstiče i utiče.

4.3.1. Uloga nastavnika mentora tokom stručne prakse

- Nastavnik mentor, tokom stručne prakse, okuplja

studente (predavanje, susret, čas...) pre početka stručne prakse i obaveštava ih i daje smernice o načinu realizacije i praćenja stručne prakse prema datom rasporedu, o obavezama studenata, o pravilima ponašanja i oblačenja tokom stručne prakse, o načinu saradnje i komunikacije s vaspitačima mentorima, drugim vaspitačima i osobljem u predškolskoj ustanovi, decom i roditeljima.

- Informiše studente o cilju i ishodima stručne prakse, kao i o njihovim zadacima koji su predviđeni za određeni semestar stručne prakse, načinu ostvarivanja zadataka (vođenjem dokumentacije u Dnevnik tokom stručne prakse), rokovima predaje Dnevnika stručne prakse i o načinu njegovog pregledanja i vrednovanja.

- Informiše glavnog vaspitača predškolske ustanove (objekta) i vaspitače mentore o ciljevima, ishodima stručne prakse i o zadacima studenta koje treba da ostvari za određeni semestar stručne prakse.

- Obilazi studente tokom pohađanja stručne prakse prema datom rasporedu (ili zaduženi nastavnici), komunicira s vaspitačima mentorima o aktivnostima studenata i komunicira s glavnim vaspitačem predškolske ustanove (objekta) o realizaciji stručne prakse studenata i o njihovim zadacima.

- Vodi evidenciju o redovnom pohađanju i aktivnostima studenata u toku stručne prakse. Prikuplja evidenciju o pohađanju stručne prakse od ostalih nastavnika koji su obilazili studente. Prikuplja potvrde o realizaciji stručne prakse studenata od mentora vaspitača i predškolske ustanove, kao i mišljenja mentora vaspitača.

- Pregleda i analizira Dnevnike stručne prakse studenata i vrednuje realizaciju zadataka ili prikuplja mišljenja nastavnika (zaduženih za studente u određenom objektu) o dnevnicima studenata i njihovom zalaganju tokom prakse. Vodi evidenciju o vrednovanju Dnevnika stručne prakse studenata.

- Na osnovu evidencije o realizaciji stručne prakse, vrednovanja Dnevnika stručne prakse i mišljenja vaspitača mentora, utvrđuje ostvarenost stručne prakse studenata, a zatim svojim potpisom overava ispit studentima upisom u indeks i u zapisnik opisnom ocenom da je student ostvario (položio – zadovoljio) stručnu praksu.

4.3.2. Uloga vaspitača mentora tokom stručne prakse

- Upoznaje se sa ciljevima i ishodima za planiranu stručnu praksu i zadacima studenata.

- Upoznaje studente s aktivnostima i vaspitno-obrazovnim radom u predškolskoj ustanovi, pruža im pomoć, daje im stručne savete.

- Upoznaje studente s vođenjem dokumentacije u predškolskoj ustanovi, s propisima iz oblasti vaspitanja i obrazovanja koji se odnose na ustanovu.

- Predstavlja studentima vaspitno-obrazovni plan rada grupe u kojoj student pohađa stručnu praksu.

- Pomaže studentima i daje im smernice za ostvarivanje njihovih zadataka koji su predviđeni za određeni semestar.

- Svojim iskustvom i savetima pomaže rad studenata, analizira njihov rad, ispravlja im greške, daje stručne savete da ih osposobi za samostalan rad u svim oblastima vaspitno-obrazovne delatnosti.

- Vodi evidenciju o pohađanju stručne prakse studenata i o njihovim aktivnostima.

- Redovno komunicira s nastavnikom koji obilazi studente na stručnoj praksi o toku stručne prakse i o aktivnostima studenata.

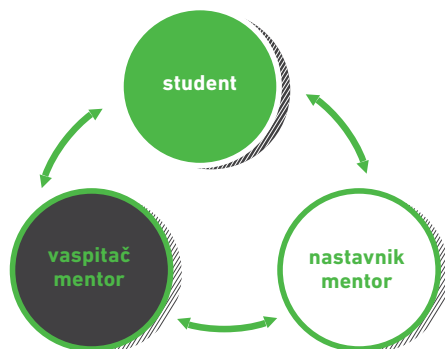
- Piše mišljenje o studentu tokom realizacije stručne prakse.

- Pored velikog značaja vaspitača mentora, velika odgovornost leži i na instituciji, u kojoj se praksa odvija, koja celokupnim kontekstom, atmosferom, sistemom vrednosti koji neguje, utiče na formiranje studenta i njegov odnos prema praksi.

4.4. Komunikacija studenta i mentora

Za uspešno obavljene prakse važni su uzajamni odnosi svih učesnika, koji se uspostavljaju i razvijaju konstruktivnom komunikacijom. Komunikacija se odvija usmeno (sastancima, zajedničkim aktivnostima, neformalnim susretima), pismeno (preko dokumentacije koja prati stručnu praksu, razmenom podataka značajnih za struku i delatnost, upitnicima, iniciranjem zajedničkih projekata) i elektronski (razmena informacija o aktuelnim događajima, seminarima, konferencijama, tribinama). Veoma je važno da komunikacija među učesnicima bude jasna, da upućene informacije utiču na kvalitet rada, da svi učesnici shvate značaj i promenljivost naučenog tokom prakse, kao i mogućnost njenog menjanja i usavršavanja.

Šema 1. Komunikacije studenta i mentora

Komunikacija između vaspitača mentora i nastavnika mentora, treba da bude kontinuirana, jasna, usmerena na zajedničko razumevanje ciljeva prakse i njenu kvalitetnu realizaciju. Pored toga, kroz razmenu informacija i iskustava uspostavlja se zajednički sistem vrednosti vezanih za delatnost i neguju se dobri odnosi. Dobri uzajamni odnosi vaspitača i nastavnika mogu biti značajan vaspitni činilac (primer studentima).

Od posebnog je značaja da studenti dobiju dovoljan broj kvalitetnih povratnih informacija o svojim aktivnostima tokom prakse. Ukoliko se upućuju pohvale one treba da budu specifične i jasne, a istovremeno da sadrže informaciju o tome šta još može da se poboljša i kako. Kada se upućuju kritike, one treba da se odnose na postupke i aktivnosti, a ne na ličnost, pri čemu ne treba davati gotova rešenja, nego podsticaj na razmišljanje na koji način bi mogli da urade nešto drugačije.

Pored komunikacije s mentorima, studente treba podsticati da komuniciraju međusobno, da razmenjuju svoja iskustva, pronalaze sličnosti i različitosti kako među različitim vrtićima tako i među ličnim iskustvima i doživljaju stručne prakse.

5. DOKUMENTACIJA I EVIDENTIRANJE TOKOM STRUČNE PRAKSE

Stručna praksa predstavlja sastavni deo akreditovanih nastavnih programa na osnovnim studijama na Visokim školama strukovnih studija za vaspitače u Kruševcu, Novom Sadu, Sremskoj Mitrovici i Vršcu. Kvalitet stručne prakse i sticanje planiranih kompetencija studenata u okviru stručne prakse zavisi od više učesnika (samih studenata, nastavnika mentora i vaspitača mentora, uprava predškolskih ustanova, dece i roditelja, profesora, saradnika i ostalih). Zbog toga se planiranju, dokumentovanju i evidentiranju tokom stručne prakse pristupa blagovremeno, sistematično i odgovorno.

- Visoka škola (nastavnik mentor) usmerava studente ka predškolskim ustanovama u kojima se stručna praksa može obavljati, ili odobrava zahtev studenta da stručnu praksu obavlja u izabranoj predškolskoj ustanovi.
- Visoka škola blagovremeno obaveštava studente o datumu početka i obavezama u vezi s obavljanjem stručne prakse (putem obaveštenja na sajtu, oglasne table, informatora, Vodiča stručne prakse, sastanaka s nastavnikom mentorom i sl.).

Dokumentacija za stručnu praksu uključuje sledeće (svaka Visoka škola precizno upućuje studente na to koji obrasci su potrebni, kao i linkove na kojima ih mogu preuzeti):

ZAHTEV ZA OBAVLJANJE STRUČNE PRAKSE – IZVEŠTAJ O OBAVLJENOJ STRUČNOJ PRAKSI (Obrazac br.1) – student podnosi nastavniku mentoru (ili zaduženom

profesoru i saradniku) neposredno pre obavljanja prakse, a izveštaj o obavljenoj praksi potpisuje nastavnik mentor (ili zaduženi profesor i saradnik) nakon obavljene prakse.

UPUT – PISMO PREPORUKE za obavljanje stručne prakse (Obrazac br. 2) – preuzima se od nastavnika mentora ili sa sajta Visoke škole. Uput se predaje upravi predškolske ustanove pre početka stručne prakse.

MIŠLJENJE MENTORA VASPIITAČA (Obrazac br. 3) – popunjava mentor vaspitač vaspitno-obrazovne grupe u kojoj je student raspoređen da obavlja stručnu praksu. U slučaju da je mišljenje mentora vaspitača nezadovoljavajuće, stručna praksa se ponavlja.

POTVRDA O OBAVLJENOJ STRUČNOJ PRAKSI (Obrazac br. 4) – studentu, nakon stručne prakse, predškolska ustanova izdaje potvrdu na unapred pripremljenom obrascu.

DNEVNIK STRUČNE PRAKSE – student vodi tokom stručne prakse i predaje ga na pregled (s ostalom dokumentacijom) nastavniku mentor, ili zaduženim nastavnicima, nakon prakse. Visoka škola preporučuje studentima Dnevnik prakse i daje precizna uputstva kako se on vodi.

ZAHTEV I IZVEŠTAJ

za obavljanje stručne prakse – o obavljenoj stručnoj praksi

Ispunjava student:

Ime i prezime studenta _____

Broj indeksa i smer (modul) _____

Telefon ili e-mail _____

Naziv predškolske ustanove (PU) _____

Mesto, adresa i kontakt telefon PU _____

Ime vaspitača mentora _____

Zaokružiti redni broj stručne prakse: 1 2 3 4 5 6

Tip prakse: _____

Broj sati stručne prakse: _____ Broj ESPB _____

Potpis studenta _____ Datum _____

Ispunjava nastavnik mentor:

Student ispunjava uslove za obavljanje stručne prakse DA NE

Određena je PU u kojoj će se obaviti stručna praksa DA NE

Student je preuzeo potrebnu dokumentaciju DA NE

Student je posle prakse predao Dnevnik i potrebnu dokumentaciju DA NE

Studentu je u indeks evidentirana stručna praksa DA NE

Student je u obavezi da ponovi stručnu praksu DA NE

Potpis _____ Datum _____

UPUT – PISMO PREPORUKE

za stručnu praksu

Student:
(ime i prezime, broj indeksa)

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača

Molimo Vas da gore imenovanog studenta primite na stručnu praksu u Vašoj predškolskoj ustanovi u trajanju od radnih dana.

Tip prakse: HOSPITOVANJE INTEGRISANO–METODIČKA PRAKSA

Student je obavezan da stručnu praksu obavlja u okviru radnog vremena Vaše predškolske ustanove, pridržavajući se svih pravila koja važe za Vaše zaposlene. U slučaju bilo kakvog nepoštovanja pravila ili neadekvatnog ponašanja od strane studenta na stručnoj praksi, molimo Vas da nas o tome obavestite, a studenta udaljite iz predškolske ustanove i uskratite mu overu stručne prakse. Ukoliko je upućeni student uredno obavio sve obaveze za vreme trajanja stručne prakse, molimo Vas da o tome ispunite predviđene formulare (potvrdu o obavljenoj praksi i mišljenje vaspitača mentora).

Zahvaljujemo Vam na investiranju u buduću generaciju vaspitača kroz ovaj vid mentorstva našim studentima. Uz izraze našeg poštovanja nadamo se uspešnoj budućoj saradnji.

Potpis nastavnika mentora

M.P.

Potpis direktora Visoke škole

MIŠLJENJE

vaspitača mentora o studentu na stručnoj praksi

Ime i prezime studenta _____

Broj indeksa _____

Naziv predškolske ustanove _____

Vaspitno-obrazovna grupa dece _____

Svrha ove evaluacije je da identifikuje prednosti i otkloni nedostatke koje je student pokazao tokom stručne prakse. Sa profesionalnog aspekta, molimo Vas da razmotrite navedene karakteristike i da, kao njegov mentor, objektivno predstavite iste: 5 (ne zadovoljava), 6 (zadovoljava), 7 (dobro), 8 (vrlo dobro), 9 (odlično) i 10 (izvrsno).

Karakteristike studenta	5	6	7	8	9	10
Redovan/a je i tačan/a						
Poseduje profesionalni izgled i ponašanje						
Ima pozitivan stav prema deci						
Ima pozitivan stav prema kolegama						
Komunikativna je osoba						
Prihvata dodeljene zadatke						
Temeljno i na vreme izvršava zadatke						
Poseduje samokontrolu						
Pored prethodnih karakteristika, za studente koji su na integrisano–metodičkoj praksi ocenite i sledeće:						
Uspešno koordinira i kontroliše rad v.o. grupe						
Preuzima inicijativu						
Ostvaruje dobru komunikaciju s decom						
Sarađuje s vaspitačima u pripremi aktivnosti						
Primenjuje raznovrsni didaktički materijal						
Ispoljava kreativnost u v.o. radu						
Slobodno iznosi svoje mišljenje						

Ime i prezime vaspitača mentora _____

Datum _____ Potpis _____

(Naziv predškolske ustanove, mesto, delovodni broj i datum izdavanja potvrde)

POTVRDA o obavljenoj stručnoj praksi

kojom se potvrđuje da je student

(Ime i prezime, broj indeksa)

u ovoj predškolskoj ustanovi obavila/o stručnu praksu u periodu od _____
do _____ u ukupnom trajanju od _____ radnih dana.

Potpis odgovornog lica _____

M.P.

SAMOEVALUACIJA PO ZAVRŠETKU STRUČNE PRAKSE

popunjava student

U okviru Dnevnika stručne prakse student treba da, posle svake stručne prakse, uradi samoevaluaciju svog rada i zalaganja tokom stručne prakse.

Navedite aktivnosti koje ste obavljali u predškolskoj ustanovi tokom stručne prakse:

Šta ste naučili tokom prakse? Koja je najveća korist za Vas?

Koji je najveći nedostatak Vaše stručne prakse?

Molimo Vas da date svoje ocene i komentare, i to 5 (ne zadovoljava), 6 (zadovoljava), 7 (dobro), 8 (vrlo dobro), 9 (odlično) i 10 (izuzetno).

Stručna praksa	5	6	7	8	9	10
Dobila/o sam dovoljno informacija o stručnoj praksi na Visokoj školi						
Komunikacija s nastavnikom mentorom						
Komunikacija s vaspitačem mentorom						
Komunikacija s drugim osobama u predškolskoj ustanovi (PU)						
Komunikacija s decom u PU						
Odabrano mesto obaljanja stručne prakse (PU)						
Praksa mi je pomogla da steknem uvid u organizaciju v.o. rada u PU						
Praksa mi je pomogla da bolje upoznam decu						
Radila/o sam poslove koje sam i želela/o						
Praksa mi je pomogla da primenim teorijska znanja						
Praksa mi je pomogla da upoznam timski rad						
Praksa mi je pomogla da prepoznam svoje prednosti						
Praksa mi je pomogla da prepoznam svoja interesovanja u okviru v.o. rada						
Stručna praksa odgovara prirodi nastavnog programa koji studiram						
Opterećenost u okviru stručne prakse je optimalna						
Ukupna ocena obavljene stručne prakse						

Napomene:

Datum _____

Potpis studenta _____

Informalna praksa odvija se na inicijativu studenta, kao dodatna, samoorganizovana aktivnost u slobodnom vremenu kao učešće u radu organizacija i institucija izvan školskog sistema (Prilog 5: Tabela – Informalna praksa). Informalno učenje (spontano, samostalno ili učenje od drugih) odnosi se na sve kontekste učenja koji nisu planirani eksterno (ili nastavnim planom i programom), ali su iz ugla studenta ipak ciljani i svesni, jer putem refleksije takođe dovode do sticanja kompetencija.

Kako je informalno učenje prirodna, prateća pojava svakodnevice, kod informalne prakse ne radi se, nužno, o namernom učenju. Učenje unutar konteksta rada obično se odvija informalno i u situacijama koje se ne percipiraju nužno kao situacije učenja. To je učenje bez instrukcija (odvija se izvan formalnih obrazovnih institucija), uvek je individualni čin i zavisi od osobe.

DOKUMENTACIJA ZA INFORMALNU PRAKSU OBUHVATA:

- 1) Uput – pismo preporuke za informalnu praksu (Obrazac br. 5)
- 2) Potvrda o obavljenoj informalnoj praksi (Obrazac br. 6)

UPUT – PISMO PREPORUKE

za informalnu (samoinicijativnu) praksu

Student:
(ime i prezime, broj indeksa)

Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača

Molimo Vas da gore imenovanog studenta primite na informalnu praksu u Vašu organizaciju (udruženje, ustanovu, sportski klub i sl.) u trajanju od radnih dana.

Student je obavezan da informalnu praksu obavlja u okviru radnog vremena Vaše organizacije, pridržavajući se svih pravila i propisa koji važe za Vaše članove ili zaposlene. U slučaju bilo kakvog nepoštovanja pravila ili neadekvatnog ponašanja od strane studenta, molimo Vas da nas o tome obavestite, a studenta udaljite i uskratite mu overu informalne prakse. Ukoliko je upućeni student uredno obavio sve obaveze za vreme trajanja informalne prakse, molimo Vas da o tome ispunite predviđene formulare (potvrdu o obavljenoj praksi).

Zahvaljujemo Vam na investiranju u buduću generaciju vaspitača kroz ovaj vid mentorstva naših studenata. Nadamo se uspešnoj budućoj saradnji uz izraze našeg poštovanja.

Potpis nastavnika mentora

M.P.

Potpis direktora Visoke škole

(Naziv organizacije, mesto, delovodni broj i datum izdavanja potvrde)

POTVRDA

o obavljenoj informalnoj (samoinicijativnoj) praksi

kojom se potvrđuje da je student

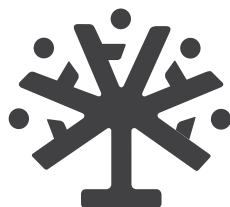
(Ime i prezime, broj indeksa)

u ovoj ustanovi (udruženju, klubu) obavila/o informalnu stručnu praksu u periodu od _____ do _____ u ukupnom trajanju od _____ sati ili _____ radnih dana.

Tokom svog boravka student je u Vašoj ustanovi (organizaciji, udruženju, klubu i dr.) pratio i obavljao sledeće aktivnosti (molimo Vas da ih opišete ukratko):

Potpis odgovornog lica _____

M.P.

6. ZAKLJUČNA REČ

Studenti, budući vaspitači, se putem predavanja, vežbi, konsultacija i izvođenjem stručne prakse pripremaju, obrazuju, osposobljavaju i osnažuju za poziv vaspitača dece predškolskog uzrasta. Ovaj trogodišnji studijski program obuhvata akademsko-opšteobrazovne predmete, teorijsko-metodološke predmete, naučno odnosno umetničko-stručne predmete i stručno-aplikativne predmete. Stručna praksa je važan segment studijskog programa obrazovanja studenata, budućih vaspitača, s obzirom na to da povezuje teoriju i praksu. *Vodič za stručnu praksu studenata visokih strukovnih škola za obrazovanje vaspitača* ima za cilj da pripremi buduće vaspitače dece predškolskog uzrasta da steknu potrebne kompetencije za rad i da razumeju odgovornost, upoznaju i poštuju etički kodeks vaspitačkog poziva. To podrazumeva: razumevanje i poštovanje detinjstva kao jedinstvenog i važnog perioda u životu svakog pojedinca;

poštovanje dečije ličnosti i njegovih prava; uvažavanje činjenice da je dete prvenstveno deo porodice, pa zatim uže i šire društvene sredine, odnosno društva u kojem živi i da ga, u tom kontekstu, treba razumeti, podržavati i usmeravati; poštovanje dostojanstva, vrednosti i jedinstvenosti svakog pojedinca (deteta, člana njegove porodice i svojih kolega).

Svrha *Vodiča* za stručnu praksu studenata visokih strukovnih škola za obrazovanje vaspitača i namera tima i autora koji su kreirali ovaj vodič, jeste da pojasni najznačajnije pojmove u okviru stručne prakse na Visokim strukovnim školama za obrazovanje vaspitača, ukaže na značaj stručne prakse na osnovnim strukovnim studijama, opiše uloge svih učesnika u procesu stručne prakse, poboljša komunikaciju između njih i da bude od koristi u kvalitetnijoj realizaciji stručne prakse.

POJMOVNIK

Poštujući terminologiju iz *Priručnika za studentsku stručnu praksu u visokom obrazovanju* (2015), i uvažavajući aktuelnu terminologiju na visokim školama za strukovne studije za obrazovanje vaspitača, autori *Vodiča za stručnu praksu studenata visokih strukovnih škola za obrazovanje vaspitača* su se odlučili da koriste sledeće pojmove:

Cilj stručne prakse – osposobiti studenta da samostalno procenjuje, preispituje, gradi znanje kontekstualno kroz problematizovanje i preispitivanje pedagoške prakse.

Dokumentovanje – proces prikupljanja, analize i tumačenja podataka u toku obavljanja i neposredno po obavljenoj stručnoj praksi, u cilju učenja kroz kritičko preispitivanje teorije i prakse.

Informalna praksa – odvija se na inicijativu studenta, kao dodatna, samoorganizovana aktivnost u slobodnom vremenu, a predstavlja učešće u radu organizacija i institucija izvan školskog sistema.

Integrisano-metodička praksa – podrazumeva samostalno osmišljanje i programiranje aktivnosti polazeći od interesovanja dece. Ona je konkretizacija i integracija teorijskih i metodičkih znanja koja je student stekao iz opšte metodike vaspitno-obrazovnog rada i svih posebnih metodika. Odvija se kroz radionice, igraonice, rad po centrima interesovanja, timski rad, istraživačke aktivnosti i druge oblike aktivnih i interaktivnih metoda rada.

Ishodi stručne prakse – ono što se od studenta, budućeg vaspitača, očekuje da zna, razume i/ili ume da uradi po završetku stručne prakse.

Metodička praksa – samostalna aktivnost studenata na realizaciji određenih ciljeva i zadataka u radu s decom predškolskog uzrasta, a sve to kroz stečena znanja

iz određene metodike (razvoja govora, upoznavanja okoline, likovnog vaspitanja, muzičkog vaspitanja, fizičkog vaspitanja, početnih matematičkih pojmova...).

Nastavnik mentor – rukovodi stručnom praksom studenata u visokoj školi i u predškolskoj ustanovi, pruža stručnu podršku studentima i pomaže da se prilagode u vrtiću, ali im i omogućava razvoj na profesionalnom planu.

Predškolska ustanova – mesto realizacije stručne prakse studenata s kojim je Visoka škola sklopila ugovor/ sporazum o saradnju.

Stručna praksa – obavezan i sastavni deo nastavnog procesa na osnovnim strukovnim studijama za obrazovanje vaspitača, zasnovana na iskustvenom učenju, učenju kroz kritičko preispitivanje teorije i prakse, preispitivanje sopstvenih kompetencija u datom kontekstu kroz diskusiju i interakciju s vaspitačem mentorom i nastavnikom mentorom, decom, drugim studentima, kolektivom predškolske ustanove, roditeljima i sl.

Student – budući vaspitač – može biti osoba koja je završila četvorogodišnju srednju školu, prošla proveru muzičkih, fizičkih i govornih sposobnosti i položila prijemni ispit (sastoji se iz testa opšte kulture, informisanosti i bontona, kao i posebnog testa iz maternjeg jezika i književnosti) i tako stekla uslov za upis na Visoku školu strukovnih studija za obrazovanje vaspitača na studijski program Vaspitač dece predškolskog uzrasta.

Vaspitač mentor – rukovodi stručnom praksom studenata u predškolskoj ustanovi, pruža stručnu podršku studentima, pomaže im da se prilagode radu u vrtiću i podstiče njihov razvoj na ličnom i stručnom plan.

- Bogosavljević, R. (2010). Ličnost i kompetencije učitelja i vaspitača u društvu znanja. U: Soleša – Grijak, Đ. Soleša, D., Bogosavljević, R. (ur.): *Kompetencije vaspitača i učitelja za društvo znanja*. Beograd: Eduka.
- Breneselović Pavlović, D., Pavlovski, T. (2000). *Partnerski odnosi u vaspitanju*. Beograd: IPA
- Colić, V. (2008). *Dnevnik studentske stručne prakse*. Novi Sad: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača.
- Grubor, A. (1995). Stručno pedagoška praksa studenata. U: Grubor A., Lipovac, M. (ur.) *Stručna praksa studenata*. Sombor: Učiteljski fakultet.
- Grupa autora (2004). *Kvalitet obrazovanja za sve put ka razvijenom društvu*. Beograd: Ministarstvo prosvete i sporta Republike Srbije.
- Grupa autora (2007). *Koncepcija profesionalne prakse studenata*. Jagodina: Pedagoški fakultet.
- Grupa autora (2012). *Pravilnik o stručnoj praksi*. Rijeka: Veleučilište u Rijeci.
- Група аутора (2015). *Приручник за студентску стручну праксу у високом образовању*. Београд: Република Србија, Национални савет за високо образовање.
- Kanizsai, M., Babics, E., Gál, M. Manz, A., Gábris, V. (2012) *Útmutató az óvodapedagógus hallgatók gyakorlati képzéséhez nappali és levelező tagozat*. 20.03.2016. <http://ped.ejf.hu/gyakorlat#dokumentumok-2>
- Kennedy, D. (2007). *Pisanje i upotreba ishoda učenja*. Beograd: Tempus kancelarija u Srbiji.
- Korać, I. (2014). Različiti pristupi definisanju kompetencija. *Inovacije u nastavi*, 27(4), 63–71.
- Korać, I. (2015). Izazovi unapređivanja prakse u inicijalnom obrazovanju vaspitača. U: Ševkušić, S. i J. Radišić (ur.), *Zbornik radova sa XVIII Međunarodne naučne konferencije Pedagoška istraživanja i školska praksa: Izazovi i dileme profesionalnog razvoja nastavnika i lidera u obrazovanju* (str. 114–117; 274–281). Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Lipovac, M. (1995). Identifikovanje nekih nedostataka u pripremanju i izvođenju metodičke prakse studenata. U: Grubor A., Lipovac, M. (ur): *Stručna praksa studenata*. Sombor: Učiteljski fakultet.
- Milenkovic, S. (2013). Education of Kindergarten Teacher`s In Serbia for Inclusive Conditions. In: Janos Tibor Karlovitz (ed.), *Questions an Perspectives in Education, Komarno, Slovakia: International Research Institute s.r.o. IRI*. 290–299.
- Milenković, S. i M. Nikolić (2015). Kompetencije vaspitača za inkluzivno obrazovanje, *Pedagogija*, 70 (4), 436–448.
- Miljak, A. (2009). *Življenje djece u vrtiću*. Zagreb: SM Naklada.
- Pantić, N. & T. Wubbels (2010). Teacher competencies as a basis for teacher education: views of Serbian teachers and teacher educators, *Teaching and Teacher Education*, 26 (3), 694–703.
- Pavličević, S., Sučević, V., Milosavljević, R., Stamenković, I. i Petrović, I. (2013). *Dnevnik stručne prakse*. Kruševac: Visoka škola strukovnih studija za vaspitače Kruševac.
- Pavličević, S., Sučević, V. i Milosavljević, R. (2014). *Pripremni predškolski program: Priručnik za specijalističku praksu*. Novi Sad: Znatiželja.
- Pešić, M. (1989). Programiranje vaspitno-obrazovnog rada u dečjim vrtićima. *Predškolsko dete*, 2, 5–11.
- Prtljaga, J., Gojkov, G., Nedimović, T. Struža Milić, N., Stojanović, M., Pavličević, S., Mijailović, G., Colić, V., Velišek-Braško, O., Ignjatov Popović, I. (2014). *Upporedna analiza studijskih programa za obrazovanje vaspitača na visokim školama strukovnih studija u Vršcu, Novom Sadu, Kruševcu i Sremskoj Mitrovici*. Novi Sad: Optimus.
- Radulović, L. i Rajović, V. (2007). Kako nastavnici opažaju svoje inicijalno obrazovanje: na koji način su sticali znanja i razvijali kompetencije. *Nastava i vaspitanje*, 54 (4), 413–435.

Prilog 1: Primer formulisanih zadataka studenta tokom Stručne prakse 4¹

STRUČNA PRAKSA IV

Razvoj veština pedagoške interakcije

Broj bodova:
3 ESPB.

Fond časova: 25.

Od profesora koji vodi stručnu praksu student dobija objašnjenje/tumačenje zadataka koji ga očekuju na vežbama u vrtiću, kao i o načinu vođenja Dnevnika prakse. Dodatna objašnjenja i pomoć, po potrebi, može dobiti na konsultacijama. Praksa se obavlja u vrtiću koji je za to odredila predškolska ustanova. O svom boravku u vrtiću student vodi Dnevnik sa svakodnevnim zapažanjima. Po obavljenoj praksi Dnevnik predaje nastavniku na uvid.

- Student treba da uoči različite oblike adaptacije govora vaspitača deci i da to primeni u dijalogu sa grupom dece.
- Proceniće nivo razvoja jednog deteta iz grupe i dati predloge za unapređivanje njegovog razvoja.
- Treba da obrati pažnju na to da li vaspitač/ica unosi humor u rad/komunikaciju sa decom, kao i da li je bilo sličnih pokušaja dece.
- Da sakupi što više saznanja o kulturnim razlikama među porodicama dece iz vaspitne grupe.
- Pokuša da proceni da li vaspitač/ice razumeju i poštuju kulturne običaje porodice svakog deteta (u vezi sa ishranom, proslavama praznika i dr.).
- Posmatra i beleži kako deca stupaju u interakcije i reaguju jedno na drugo u okviru grupe.
- Napisaće kratak esej o temi: »Kakav bih ja vaspitač/ica želeo/la da budem«.

Literatura:

1. Šain, M., Marković, M., Čarapić, S. i saradnici, (1998), **Korak po korak u Osnove programa**, Kreativni centar, Beograd, str. 7–52.
2. Milivojević, D., **Obrazovni potencijal interakcije među vršnjacima**, Predškolsko dete, Beograd, br. 1–2/1990, str. 25–42.

Moguća pitanja
za razgovor o
Dnevniku:

- Koliko je i zbog čega, po Vašem mišljenju, humor važan u radu s malom decom?
- Kako biste protumačili misao da se ciljevi vaspitanja nalaze u deci?
- Kako biste protumačili postavku da je vrtić mesto zajedničkog življenja dece i vaspitača?
- Da li deca u vrtiću/vaspitnoj grupi predstavljaju »kolektiv«, zajednicu? Po čemu ste to zaključili?
- Po Vašoj proceni, da li se u vrtiću u dovoljnoj meri koriste obrazovni potencijali interakcije među vršnjacima? Navedite primere ukoliko ste prisustvovali takvim situacijama.
- Imate li ideja o tome kako da se u vrtiću u većoj meri iskoriste obrazovni potencijali interakcije među vršnjacima?
- Imate li ideja o tome kako da se u vrtiću u većoj meri iskoriste kulturne razlike za vaspitne i obrazovne ciljeve?
- Uporedite esej o temi: »Kakav bih ja vaspitač/ica želeo/la da budem« koji ste napisali posle prve prakse sa ovim koji ste napisali sada.

¹ Preuzeto iz: Colić, V. (2008). *Dnevnik studentske stručne prakse*. Novi Sad: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad, str.48.

Prilog 2: Primeri instrumenata za beleženje tokom posmatranja studenata na praksi različitog stepena strukturiranosti

GOVOR DECE²

Navedite glavne karakteristike govora dece u vrtiću.

• **Dužina rečenice** – pokušajte da uočite koliki je uobičajeni broj reči u rečenicama kojima se većina dece obraćaju vaspitaču i/ili drugoj deci u vrtiću.

• **Načini oslovljavanja** – obratite pažnju kako deca u vrtiću oslovljavaju:

- vaspitače (imenom, nadimkom, prezimenom, „vaspitačice“ i sl.),

- drugu decu,

- druge zaposlene u vrtiću. Za sve navodite primere.

• **Razumljivost govora dece**

a) nerazumljiv govor, ne pruža dovoljno informacija – broj dece _____, uzrast dece _____,

b) razumljiv, oslanja se na situacioni kontekst – broj dece _____, uzrast dece _____,

v) razumljivo govore – broj dece _____, uzrast dece _____,

g) koriste jezičke varijacije – broj dece _____, uzrast dece _____,

d) nešto drugo, šta?

² Preuzeto iz: Colić, V. (2008) Dnevnik studentske stručne prakse. Novi Sad: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad, str. 31.

KOMUNIKACIJA VASPITAČA S DECOM³

Posmatrajte pažljivo verbalnu i neverbalnu komunikaciju vaspitača s decom i analizirajte je na osnovu šest izdvojenih kriterijuma. Vreme posmatranja neka bude najmanje **tri sata** u kontinuitetu. Praćenje obavite dva puta. U odgovarajuće prostore beležite one postupke vaspitača koji su preovladavali u periodu od 30 minuta. U poslednjem redu svake tabele zabeležite zbirni rezultat za svako pojedinačno praćenje.

Objašnjenje kriterijuma za procenu komunikacije vaspitača s decom:

1) emotivnost u saobraćanju je bitan kriterijum za uspešnu interakciju i komunikaciju. Topao odnos vaspitača prema deci doprinosi da se deca osećaju sigurno i zaštićeno, dok hladan odnos izaziva kod dece osećaj napuštenosti od strane vaspitača i nesigurnost;

2) broj neposrednih kontakata je značajan za celokupan razvoj deteta, a takođe, nosi poruku koliko je sagovorniku stalo do drugog sagovornika i neposredno utiče na razvoj dečjeg samopoštovanja;

3) smer komunikacije je značajan za njen nastanak i razvoj, jer interakcija je međudejstvo između dve ili više osoba, te je dvosmernost komunikacije pokazatelj njenog kvaliteta;

4) proporcija podsticaja i ograničenja je važan preduslov uspostavljanja i razvoja komunikacije, pri čemu su podsticaji pogodniji preduslov od ograničenja;

5) vreme koje vaspitači provode s decom u odnosu na ono kada nisu s decom je naizgled nešto što se podrazumeva, ali kako vaspitački poziv obuhvata i razne organizacione i tehničke poslove, to ponekad skraćuje vreme provedeno s decom. Zato je veoma važno obratiti pažnju i na takve poslove i situacije, imajući sve vreme na umu da kada nisu s decom, vaspitači ne daju priliku deci za bilo kakvu interakciju i komunikaciju;

6) društvenost ponašanja vaspitača se može smatrati elementarnim preduslovom njegove uspešnosti. Ponašanja se mogu smatrati društvenim ukoliko su: a) praćena pogledom u lice druge osobe, ili b) ukoliko su jasno upućena drugoj osobi.

Objašnjenje tabele: **V** – vaspitač; **D** – dete; emotivnost (+ topao emotivni odnos, - hladan emotivni odnos);

V → inicijativa vaspitača, **D** → inicijativa deteta; → jednosmerna komunikacija, ↔ dvosmerna komunikacija; **1 (3)** broj u zagradi označava broj razmena tokom dvosmerne komunikacije; **p** – podsticaji, **o** – ograničenja; vreme provedeno zajedno (+ prisustvo vaspitača, - odsustvo vaspitača); društvenost ponašanja vaspitača: **a)** pogled u lice, **b)** jasno upućeno.

³ Preuzeto iz: Colić, V. (2008) *Dnevnik studentske stručne prakse*. Novi Sad: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača Novi Sad, str. 42–43.

Prvi dan praćenja

Datum: _____ Vreme posmatranja: _____ Broj upisane _____
 i _____ prisutne dece u grupi _____ Uzrast dece: od _____ god. _____ mes.
 do _____ god. _____ mes.

Naziv posmatrane aktivnosti/igre: _____

Vreme	Emotivnost u saobraćanju		Broj neposrednih kontakata	Komunikacija	Vreme provedeno zajedno		Društvenost ponašanja vaspitača	
	+	-	V → D →	↔ →	+	-	a)	b)
Ukupno								

Prilog 3: Uz Dnevnik stručne prakse

- Opservacioni i istraživački zadaci
- Evaluacija *Dnevnika stručne prakse*
- Samoevaluacija po završetku stručne prakse

Dnevnik je sačinjen u skladu s koncepcijom harmonizovanog kurikuluma kao i s relevantnim pedagoško-psihološkim i didaktičko-metodičkim saznanjima o radu s predškolskom decom. Polazeći od Opštih osnova predškolskog programa, stručna praksa je koncipirana tako da se studenti postepeno osposobe za bavljenje profesijom – strukovni vaspitač.

Primeri opservacionih i istraživačkih zadataka

- Navedite, konsultujući Godišnji program rada ustanove, načela vaspitno-obrazovnog rada; vaspitno-obrazovne ciljeve (opšte i posebne).
- Procenite funkcionalnost raspoređivanja kutića, centara interesovanja, ateljea (način raspoređivanja u prostoru s aspekta međusobne komunikacije i saradnje dece i mogućnosti korišćenja sredstava i materijala).
- Eksterijer – dvorište dečjeg vrtića: identifikujte prostorne celine (tereni za pokretne igre i druge fizičke aktivnosti; prostor sa spravama; gradilište; brčkalište i prskalište; kutak žive prirode...) i opišite njihovu opremljenost.
- Sprovedite sociometrijski postupak i na taj način utvrdite kakav je položaj ili status pojedinih članova grupe i kakvi su odnosi među decom u okviru jedne vaspitne grupe. Dobijene rezultate prikažite sociogramom i kratko ih prokomentarišite.
- Pitanja deci postavljajte usmeno. Primeri pitanja koje možete koristiti su:
 - S kim, od drugova i drugarica iz tvoje grupe, bi najradije da se igraš?
 - S kim bi, od drugarica i drugova iz tvoje grupe, volelo/la da ideš na izlet?
- Opišite režim dana (vremensku organizaciju) u zavisnosti od Modela opštih osnova predškolskog programa i odredredite model.
- Imajući u vidu zajedničke odlike modela predškolskog vaspitanja i obrazovanja, procenite stepen ostvarljivosti bazičnih funkcija predškolske ustanove rangirajući ih od 1 do 4 (videti Pravilnik, str.13. i 14.) na osnovu uslova u dečjem vrtiću.
- Opišite jedan primer oblika saradnje porodice i vrtića (individualni kontakt, opšti ili tematski roditeljski sastanak, itd.).
- Pribeležite sadržaje saradnje vaspitača i roditelja u vreme hospitovanja.
- Odaberite jedno dete iz vrtića i utvrdite, pomoću jednog od Pijažeovih eksperimenata (po Vašem izboru), da li je kod njega prisutan pojam konzervacije. Na osnovu dobijenih rezultata, zaključite u kom stadijumu kognitivnog razvoja se to dete nalazi.
- Opišite aktivnosti u kojima ste asistirali vaspitaču.

- Opisati aktivnost u kojoj je kombinovana primena specifičnih metoda predškolskog vaspitanja i obrazovanja (otkrivačka, verbalna, problemska, pokazivačka).
- Opisati i objasniti pristup vaspitača disciplinovanju dece (bihevioristički ili humanistički).
- Prepoznati produkte dečjeg stvaralaštva.
- Opisati postupke vaspitača za razvijanje stvaralaštva predškolske dece.
- Identifikujte najpodobniji didaktički materijal za razvijanje pojma broja i brojevnog niza.
- Analiza organizacije i zastupljenosti sadržaja fizičkog vaspitanja u okviru dnevnog i nedeljnog režima rada u predškolskoj ustanovi.
- Uočite i kratko opišite primere instrumentalnog učenja i učenja po modelu.
- U kojim aktivnostima ste i sami učestvovali kao saradnik vaspitača, ili inicijator i organizator (igre, praktične aktivnosti: telesne, zdravstveno-higijenske, dramske, likovne, muzičke, plesne).
- Procenite u kojoj meri radna soba omogućava kombinovanje raznih oblika i metoda rada kojima će se podsticati interakcijske i istraživačke aktivnosti (imajte u vidu prostor, nameštaj, raspoređivanje kutića – centara interesovanja i njihovu opremljenost).
- Na osnovu razgovora s vaspitačem, zabeležite koje su sve književne vrste zastupljene u aktivnostima razvoja govora.
- Uradite protokol posmatranja za neku od sledećih karakteristika dečjeg ponašanja, na primer: dužina pažnje, manifestacije nekih govornih poremećaja, istrajnost u određenim aktivnostima u kutićima ili centrima interesovanja i sl.
- Učešće u drugim vidovima aktivnosti (izrada didaktičkog materijala, organizovanje šetnji, poseta i drugih oblika aktivnosti van dečjeg vrtića).
- Posmatrajte celokupnu organizaciju dečjeg vrtića (imajte u vidu oba modela) i odredite šta njeni pojedini aspekti najuspešnije podstiču (upišite odgovarajuće brojeve pored određenog aspekta organizacije).

- organizacija prostora _____

- organizacija vremena _____

- organizacija vaspitnih grupa: _____

- organizacija sredstava i materijala: _____

- organizacija vaspitno-obrazovnih aktivnosti: _____

1. negovanje estetskog ukusa; 2. podsticanje dečje kreativnosti; 3. formiranje radnih navika; 4. uključivanje roditelja i drugih odraslih; 5. aktivnosti u prirodi; 6. vežbanje kulturnog ophođenja; 7. razvoj odgovornosti; 8. razvoj samostalnosti; 9. negovanje istrajnosti; 10. negovanje sazajne radoznalosti; 11. podsticanje socijalnog razvoja; 12. individualizacija; 13. razvoj inicijative; 14. stvaranje „pozitivne discipline“; 15. higijenske navike; 16. učenje kao konstrukcija znanja; 17. podsticanje razvoja misaonih operacija (analiza, sinteza, restrukturisanje).

Prilog 4: Model evaluacije Dnevnika stručne prakse:

Tip hospicovanja (1 – 5 praksa) – elementi evaluacije	Integrirano–metodička (samostalna) – elementi evaluacije
Preciznost i jasnoća odgovora	Preciznost i jasnoća odgovora
Kvalitet odgovora (korišćenje stručne terminologije; sadržajni odgovori; kritičko procenjivanje; originalnost zapažanja...)	Primena stručne terminologije
Estetski aspekt (urednost, preglednost...)	Stvaralački pristup u vođenju dnevnika (originalnost, osetljivost za probleme...)
	Kritičko-refleksivni odnos studenta prema ostvarenim aktivnostima
	Estetski aspekt (urednost, preglednost...)

Prilog 5: Tabela – Informalna praksa

Vreme realizacije	Mesto i sadržaji (studenti se samoinicijativno opredeljuju)
U toku semestra, apsolventskog roka, vikenda, praznika i raspusta (zimskog i letnjeg)	Udruženja i organizacije koje se bave podrškom porodici dece sa teškoćama u razvoju ili vaspitno-obrazovnim radom; Sportska društva; Kreativne radionice koje podržavaju različite talente (likovne, muzičke, jezičke i dr.); Udruženja i organizacije koje se bave decom s teškoćama u razvoju;
Trajanje: od 5 do 10 dana	Instituti, organizacije i udruženja koja se bave stručnim usavršavanjem vaspitača; Neprofitne organizacije koje se bave osnaživanjem mladih da razvijaju potencijale i aktivno učestvuju u životu zajednice i društva u celini; Istraživačko-edukativni centri; Udruženja roditelja; Dečije bolnice; Dečije biblioteke i pozorišta; Udruženja i organizacije koje imaju za cilj ostvarivanje kulturnih i rekreativnih aktivnosti; Savetovališta i dr.

TEACH

Harmonization of Pre-school Teachers
Educator Curricula in Serbia

